

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА**

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність 053 Психологія

(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма Психологія

(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна, заочна

РОЗРОБНИК си­ла­бу­су (до­цент, кан­ди­дат пе­да­го­гіч­них на­ук, до­цент ка­фе­дри психології, філософії та суспільних наук)

Світлана КОПИЛОВА
(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки

Протокол № 19 від 13.06.2024

Завідувач кафедри
Лариса ТАРАСЮК
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми 053 Психологія
(кандидат психологічних наук, доцент)

Олена ДУБЧАК
(підпис)

Рецензії/відгуки (зазначити від кого, за наявності)

1. Опис освітньої компоненти

Вид практики: виробнича

Загальний обсяг кредитів/годин: 6 кредитів 180 (год.)

Курс: 3

Семестр: 6

Тривалість (у тижнях): 4

Форма семестрового контролю: залік

2. Бази практик

База практики – це заклад освіти, установа, підприємство, організація незалежно від форми власності і підпорядкованості, призначена для проведення практики студентів, що має можливість забезпечувати виконання програми практики для освітнього рівня «бакалавр». Орієнтовний перелік баз практики:

- Установи/заклади системи соціального захисту (притулки для дітей, інтернатні заклади, реабілітаційні центри тощо)
- Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (центри соціально-психологічної допомоги, центри для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді, центри соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з обмеженими можливостями тощо)
- Центри раннього розвитку дітей, центри інклюзії
- Дошкільні навчальні заклади системи освіти (за умови наявності психолога)
- загальноосвітні та інші навчальні заклади системи загальної середньої освіти
- Заклади вищої освіти різних типів (за умови наявності посади психолога)

Регламентуючими документами щодо затвердження бази практики є договір про проходження практики між ТНУ і базою практики, на основі якого готується направлення на проходження практики. У випадку самостійного вибору бази практики студент зобов'язаний надати кафедрі психології, соціальної роботи та педагогіки ТНУ гарантійний лист із закладу освіти, підприємства (організації, установи), де він проходитиме практику, за підписом керівника закладу освіти і з відповідною печаткою (підприємства, установи, організації)-базы практики.

3. Мета та завдання практики

Мета практики: поглиблення і закріплення теоретичних знань, засвоєння функціональних обов'язків психолога, апробація окремих методів, методик взаємодії з клієнтом та удосконалення навичок організації та виконання професійно-орієнтованих завдань.

Завдання:

Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі вищої освіти при проходженні практики.

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі проходження практики:

ЗК 2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації .

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики

4. Результати практики

Програмні результати відповідно до освітньо-професійної програми.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

5. Структура практики

Етапи проходження практики та види діяльності здобувачів освіти:

1. Підготовчий (0,5 кредиту);

- Оформлення гарантійних листів на проходження практики (за умови реалізації права студентом на вибір місця проходження практики за власним бажанням, відповідно до обраної освітньої траєкторії) – 5 год.
- Ознайомлення з програмою практики – 2 год.
- Відвідування настановної конференції – 2 год.
- Складання індивідуального плану проходження практики – 6 год.

2) основний (5 кредитів);

- Ознайомлення з базою практики – 24 год.
- Ознайомлення з функціональними обов'язками і документацією психолога установи, організації – 24 год.
- Виконання видів діяльності, що відповідають функціональним обов'язкам психолога (соціально-психологічний модуль, діагностичний, корекційно-розвивальний – 72 год.
- Виконання індивідуальних завдань – 30 год.

3) завершальний (0,5 кредити)

- Оформлення звітної документації – 12 год.
- Відвідування підсумкової конференції – 2 год.
- Рефлексія результатів проходження практики – 1 год.

6. Зміст практики

1. Особливості організації і проведення практики

Тривалість роботи здобувача освіти під час проведення навчальної практики не повинна перевищувати 24 академічних годин на тиждень. Під час проходження практики студенти повністю підпорядковуються внутрішньому трудовому розпорядку бази практики. Під час навчальної практики студенти не працюють самостійно, але залучаються до виконання нескладних доручень.

Види діяльності: діяльність здійснюється шляхом:

1. вивчення нормативних документів і бесід з керівником від бази практики (знайомство з особливостями організаційно-правового, нормативно-правового і матеріально-технічного забезпечення діяльності установи/організації; аналіз вимог до ведення поточної документації практичного психолога та особливостей її заповнення);
2. спостереження за роботою персоналу (спостереження і аналіз професійних дій психолога; виявлення способів реалізації етичних принципів у взаємодії з клієнтом, а також в діловій комунікації в організації; вивчення інноваційного досвіду роботи практичних психологів в державних соціальних службах з новими категоріями клієнтів – учасниками бойових дій, внутрішньо переміщеними особами тощо)
3. вивчення методичної літератури, яка відповідає основним напрямкам роботи психологічної служби (вивчення інноваційного досвіду, аналіз методичних розробок);
4. набуття навичок оформлення документації;
5. критичний аналіз проведених і відвіданих занять

б. виконання функціональних обов'язків психолога спільно з ним або під його наглядом

Соціально-психологічний модуль

- аналіз соціально-психологічних факторів розвитку особистості, Вивчення впливу сучасних медіа на особливості соціалізації дітей в соціумі
- Присутність при проведенні групової роботи з клієнтами
- Аналіз способів профілактики конфліктів з метою оптимізації взаємодії з клієнтами, оволодіння способами уникнення конфліктних ситуацій у ході спілкування; формування умінь аналізу конфлікту та конструктивного вирішення конфліктних ситуацій
- Аналіз способів формування позитивного іміджу організації, установи
- Ознайомлення із основними принципами групової роботи та вимогами до рівня професійної компетентності тренера; ознайомлення з правилами розробки та проведення психологічних тренінгів;
- Ознайомлення із різноманітними напрямками соціально-психологічних методів активного навчання та впливу, а також застосування на практиці

Психодіагностичний модуль

- Спостереження і інтерпретація вербальної і невербальної поведінки клієнта і психолога
- Оволодіння методами дослідження психологічного клімату групи (метод соціометрії); виявлення соціального статусу в колективі обдарованих дітей, дітей з девіантною поведінкою
- Проведення діагностики учнівської молоді з використанням методу соціометрії, аналіз та інтерпретація результатів, розробка рекомендацій за результатами діагностики
- Діагностика комунікативних процесів і факторів що сприяють та перешкоджають ефективній передачі інформації
- Підбір методик і здійснення психодіагностичного обстеження особистісних якостей і властивостей дітей і дорослих
- Ознайомлення з особливостями діагностики сімей, які мають нетипових дітей, дітей з вадами розвитку та хронічними захворюваннями
- Самостійне заповнення протоколів дослідження, аналіз результатів дослідження та складання психологічного висновку на основі даних по всім методикам

Корекційно-розвивальний модуль

- ознайомлення із системою психологічної корекції, яка застосовується у психологічних та соціальних службах; присутність на відповідних заходах
- розробка корекційно-розвивальних заходів
- участь у діяльності корекційного, розвивального, терапевтичного характеру, а також самостійне проведення під наглядом психолога

2. Перелік індивідуальних завдань

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань для практики

(4 з 5, на вибір 1 або 5 завдання)

1. Дати характеристику морально-психологічного клімату в колективі; або скласти характеристику учнівського колективу
2. Підібрати методики, провести і обробити результати психодіагностичного обстеження клієнта (описати використані методики)
3. Надати 3 зразки оформленої документації (обов'язково протокол проведення корекційного заняття і протокол психодіагностичного обстеження)
4. Розробити сценарій і провести тренінг корекційно-розвивального характеру (або тренінг ділового спілкування персоналу установи)
5. Розробити сценарій і провести ділову гру «Профілактика конфліктів як спосіб оптимізації роботи з клієнтами» (або «Навички комунікації як спосіб адаптації в соціумі»)

3. Обов'язки студентів під час проходження практики

- участь у настановчій та підсумковій конференціях
- своєчасне прибуття на базу практики; проходження інструктажу з охорони праці та дотримання правил охорони праці та техніки безпеки; вивчення та дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку бази практики
- розробка та затвердження у керівника практики від кафедри індивідуального плану з проходження практики;
- ознайомлення та виконання завдань, передбачених робочою програмою практики
- своєчасна підготовка та подання на перевірку документації з практики

4. Обов'язки керівників практики від університету

- Організація та проведення настановчої конференції, ознайомлення з програмою практики, призначення старост груп, проведення інструктажу з охорони праці, підготовка і надання на базу практики направлення та програму практики
- Надання допомоги в організації і плануванні заходів практики, складанні індивідуальних завдань
- Забезпечення оперативного зв'язку зі студентами та підтримання контакту з керівником від бази практики, сприяння своєчасному вирішенню проблемних ситуацій
- Складання характеристики-відгуку, перевірка документації з практики, прийняти у складі комісії залік

5. Обов'язки керівників практики від бази практики

- Організовує підготовку і видання наказу про проведення практики студентів;
- Організація робочого місця та створення матеріально-технічних умов проходження практики
- Забезпечення необхідною інформацією, нормативними та іншими матеріалами; допомога у підборі матеріалів для виконання завдань
- Залучення до участі у поточній роботі, яка відповідає завданням практики
- Складання характеристики -відгуку

7. Контроль проходження і оцінка навчальних досягнень.

Контроль проходження практики здійснюється шляхом: підтримання контакту з керівником від бази практики, перевірки індивідуального плану проходження практики та якості оформлення звітної документації. Після закінчення практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання завдань для самостійної роботи та індивідуальних завдань, передбачених програмою практики.

1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Студенти повинні вести щоденник з практики встановленого зразку, в якому висвітлюються етапи роботи та їх зміст. За один день до завершення практики студенти-практиканти здають керівникам від університету всі документи для попередньої їх оцінки

Упродовж тижня після завершення практики на кафедрі психології відбувається підсумкова конференція, на якій студенти перед комісією захищають матеріали практики. До захисту практики допускаються студенти, які повністю виконали завдання програми практики та вчасно оформили звітну документацію. **Форма контролю** для навчальної практики - **залік**.

2. Перелік звітної документації:

1. Індивідуальний план проходження практики
2. Щоденник практики
3. Звіт про проходження практики (у тому числі, індивідуальні завдання):

Вимоги до ведення щоденника

Під час практики студенти ведуть щоденник. На п'ятій сторінці щоденника «Робочі записи під час практики» зазначаються напрямки та методи роботи, з якими ознайомилися; занотуються результати спостережень за роботою спеціалістів, свої враження про роботу психолога; вказується переглянута література з певної тематики; висловлюються зауваження щодо ходу практики тощо. Рекомендується оформити цю сторінку у вигляді таблиці:

ПОДІЇ ДНЯ	КОМЕНТАРІ	ОСЬ ЩО ЦІКАВО...
Опис зустрічей, контактів, подій дня, виконаних доручень, утруднень, що виникли, відкриттів нового. Роздуми, пов'язані з подіями дня, оцінка його корисності і пізнавальної цінності, своєї участі у подіях	Текст, який з різних причин не відображено у першому стовпчику; післямова, роздуми через деякий час, питання, що виникли протягом дня і потребують додаткових пояснень, читання літератури, обговорення з керівниками практики або викладачами	Уточнення того, що здійснило велике враження, вразило своєю несподіваністю, незвичністю або навпаки повсякденністю

Проходження навчальної практики передбачає обов'язкове оформлення звіту.

3. **Критерії оцінювання навчальних досягнень:**

Під час оцінки результатів практики враховується:

- регулярність відвідування бази практики (20б);
- попередня оцінка керівників практики від бази практики та надана характеристика (20б.),
- попередня оцінка керівника практики від університету (10б.),
- виконання індивідуальних завдань (20б),
- своєчасність оформлення і подання документації з практики (20б.),
- якість оформлення документації (10б.)

Шкала оцінювання:

Позитивна оцінка – 10б. (20)

Скоріше позитивна, ніж негативна – 8б. (16)

Середня – 6б (12)

Скоріше негативна, ніж позитивна - 4б. (8)

Негативна оцінка – 2б. (4)

4. **Шкала відповідності оцінок**

Сумарна кількість балів	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100 б.	A	Відмінно
80 – 89 б.	B	Добре
75 – 79 б.	C	Добре
66 – 74 б.	D	Задовільно
60 – 65 б.	E	Задовільно E

8. **Рекомендовані джерела**

1. Безпалько О. Спілкуємось та діємо: Навч.-метод. посіб / О. Безпалько, Ж. Савич. К.: Навч. книга, 2018. 112 с.
2. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2017 548 с.
3. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Академвидав, 2011. 464 с.
4. Горностай П. П. Методи групової роботи в системі освіти : методичні рекомендації / П. П. Горностай . К., 2016. 64 с.
5. Моргун В.Ф. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2016. 464 с.
6. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2016. 464 с.
7. Психологу для роботи. Діагностичні методики : збірник / [уклад.: М.В. Лемак, В.Ю. Петрище]. Ужгород : Видавництво Олександра Гаркуші, 2012. 616 с.
8. Савчин М. Вікова психологія: навч. посіб. 3-тє вид. перероб., доповн. Київ : ВЦ «Академія», 2017. 368 с.
9. Скребець В.О. Основи психодіагностики: Навч. посіб. 4-е вид. Київ : Слово, 2017. 192 с.
10. Терлецька Л.Г. Основи психодіагностики. Навчальний посібник. Київ : Главник, 2016. 144 с.

Інформаційні ресурси

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. – Режим доступу:
<http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

Сайт журналу «Експериментальна психологія» – Режим доступу:
<http://www.twirpx.com/files/psychology/experimental/>

Сайт журналу «Освіта регіону. політологія, психологія, соціальні комунікації». – Режим доступу

<http://www.vmurol.com.ua/index.php?idd=%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%83>

Сайт журналу «Психологічне консультування». – Режим доступу:
http://pidruchniki.com/1584072034758/psihologiya/psihologichne_konsultuvannya_ta_korektsiya

Сайт журналу «Психологічний часопис» . – Режим доступу:
<http://ua.appsyjournal.com/>

Сайт журналу «Психологія». – Режим доступу: <https://eknigi.org/psihologija/>

Сайт Інституту соціальної та політичної психології НАПН України . – Режим доступу: <http://ispp.org.ua/biblioteka.htm>

Сайт Національної академії педагогічних наук України . – Режим доступу:
<http://naps.gov.ua/>

Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://osvita.ua/legislation/law/2235/>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА. Перелік документів, наказів, листів, які необхідно знати та використовувати в своїй роботі практичному психологу. – Режим доступу: http://school-9.at.ua/psycholog/norm-pravov_baza.pdf

Нормативно-правова база. Психологічний супровід та соціально-педагогічна робота. Лист МОН від 16.07.2021 № 1/9-363 “Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти у 2021/2022 н. р.” . – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/normativno-pravova-baza/>